

Wegwijs in het splitsingsstelsel

Te vaak wordt de indruk gewekt alsof het bij het splitsingsstelsel gaat om één vaststaand model. Er zijn echter verschillende varianten mogelijk. Gezien het belang van de arbeidsparticipatie zou het CDA een voorkeur uit moeten spreken voor een variant met de volledige tariefsplitsing met factor 1,8. Als de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen wat betreft de arbeidsparticipatie is opgeheven zou een overstap gemaakt kunnen worden naar een splitsingsstelsel met belastingvrije som.

Al tenminste vanaf 1981 staat binnen het CDA het splitsingsstelsel in de inkomstenbelastingen op de agenda. In dat jaar publiceerde het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA het rapport 'Herziening belastingwetgeving', waarin invoering van het splitsingsstelsel werd geadviseerd. Sindsdien duikt dit voorstel steeds weer op. Vanuit het CDA-Vrouwenberaad is steeds behoorlijk kritisch aangekeken tegen het splitsingsstelsel. De belangrijkste bezwaren zijn recent samengevat in Signaal nummer 31 van het CDA-Vrouwenberaad over dit thema. Niettemin is het idee opnieuw onder de aandacht gebracht door de Centrale werkgroep van het Strategisch Beraad. In het rapport

E.W.M. van den Berg

'Nieuwe wegen, vaste waarden' wordt het splitsingsstelsel aanbevolen in het kader van gezinsbeleid. De passage luidt als volgt: "Gezinsbeleid vraagt om een systeem van belastingen dat zorg voor hun kinderen mogelijk maakt en stimuleert, zonder overigens daarbij de ontplooiingsmogelijkheden van ouders zelf te beletten. Dat vergt de invoering van een splitsingsstelsel in de inkomstenbelasting, die het belastbaar inkomen van beide ouders optelt en in tweeën deelt" (p. 4). In de partijraad van 31 mei en 1 juni over 'Nieuwe wegen, vaste waarden' is het standpunt van de partij over het splitsingsstelsel in een resolutie vastgelegd die goed de verdeeldheid over dit thema in de partij weergeeft. De resolu-

tie luidt als volgt:

"Gezien de uiteenlopende opvattingen over het splitsingsstelsel is nader onderzoek nodig naar verschillende vormen van een splitsingsstelsel en naar andere financiële en fiscale mogelijkheden die recht doen aan gezins- en kindvriendelijk beleid, zoals betaald zorgverlof. Centraal in dat onderzoek dienen overwegingen van draagkracht en persoonlijke ontplooiingsmogelijkheden te staan. Tevens dient acht te worden geslagen op de volgende toetsingscriteria: geen benadeling van de lagere inkomensgroepen, versterking van de positie van jonge, startende gezinnen, herverdeling van betaalde arbeid en onbetaalde zorgarbeid, vergroting van de mogelijkheden tot economische zelfstandigheid en participatie en het voorkomen van fraude."

Kortom: het idee is op de agenda gebleven, maar de resolutie bevat een opdracht tot onderzoek en uitwerking. In dit artikel wordt daartoe een aanzet gegeven. Er wordt een inventarisatie van verschillende vormen van het splitsingsstelsel gegeven. Te vaak wordt de indruk gewekt alsof het bij het splitsingsstelsel gaat om één vaststaand model. Dat is niet het geval: er kunnen verschillende varianten worden onderscheiden. Ik zal vier varianten beschrijven en toetsen aan de volgende uitgangspunten: keuzevrijheid, draagkracht, arbeidsparticipatie van de vrouw, uit-

voering (eenvoud) en kosten. Voor een deel overlappen deze met de toetsingscriteria uit de partijraadsresolutie. In de bijlagen is een doorrekening te vinden van de gevolgen voor het netto-inkomen van verschillende groepen.

Uitgangspunten

Verschiede varianten van het splitsingsstelsel worden getoetst aan de uitgangspunten: keuzevrijheid, draagkracht, arbeidsparticipatie van de vrouw, uitvoering (eenvoud) en kosten. Ik bespreek de eerste twee criteria iets uitvoeriger.

Keuzevrijheid

'Onbetaalde zorg gelijk verdeeld' heet een recente notitie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.¹ Ook in de laatste Troonrede stond dat de regering initiatieven zal ondernemen om een betere (lees: gelijkere) verdeling van zorgtaken en betaalde arbeid te ondersteunen. Ik zou hiertegenover willen zetten: "Gelijkheid is de grootste ongelijkheid", de woorden van Thomas More (1478-1535) in zijn geschrift 'Utopia'.

Een gelijke verdeling houdt in dat beide partners evenveel tijd aan betaalde arbeid en zorgtaken besteden. Het is echter de vraag of een gelijke verdeling van betaalde arbeid en zorgtaken door iedereen wordt nagestreefd. Zonder twijfel zijn er huishoudens waarin een andere gedachte overheerst. Daarom zal de overheid moeten mogelijk maken dat partners vrij zijn in de wijze waarop ze onderling betaalde arbeid en zorg willen verdelen. Uiteraard kan deze taakverdeling gebaseerd op een vrijwillige keuze, een gelijke verdeling zijn. Van invloed op die vrijwillige keuze is een aantal factoren. In dit geval kan worden gedacht aan de voorkeur van

Al eerder dit jaar verschenen in Christen Democratische Verkenningen artikelen over een vernieuwing van het belastingstelsel. In CDV nr. 6 (juni 1996) stond een artikel 'Op weg naar een (ander) belastingstelsel' van mr. L.A. van Rij en in CDV nr. 9 (september) stond een artikel 'Vaste waarden langs fiscale weg' van mr. W.M.C. Visser.

partners voor een bepaalde taak en het loon dat partners buitenshuis kunnen verdienen. Bij dit laatste wordt gekeken naar wat netto overblijft. De belastingheffing is hier van belang.

Draagkracht

Het belastingheffen naar draagkracht houdt in dat bij gelijke draagkracht gelijk belast moet worden en dat er meer belasting betaald moet worden naarmate de belastingbetaler over een grotere draagkracht beschikt.²

Essentieel bij de belastingheffing naar draagkracht is de wijze waarop tegen een leefvorm in de belastingheffing wordt aangekeken. Er bestaat namelijk een verschil of bij de bepaling van de draagkracht alleen met de belastingplichtige zelf of met het gehele huishouden rekening wordt gehouden. Van een tussenvariant is sprake wanneer alleen met beide partners rekening wordt gehouden.

De tariefstructuur van de Wet op de Inkomstenbelasting 1964 richt zich op de verschillen in de draagkracht en kent daarom een progressief verloop. Hoe groter de draagkracht, hoe hoger de gemiddelde belastingdruk wordt. In de huidige situatie wordt de draagkracht van een belastingplichtige ter bepaling van de belastingschuld bijna alleen gebaseerd op het inkomen dat wordt verdiend. Het is de vraag of dat rechtvaardig is. Er zijn nog andere factoren waarmee rekening gehouden zou moeten worden. Onder andere de volgende:³

a. Het inkomen: een verschil in hoogte van het inkomen leidt vanzelfsprekend tot draagkrachtverschillen. Hoe hoger het inkomen hoe groter de draagkracht.

b. Het aantal te onderhouden personen; Naarmate er meer personen uit eenzelfde inkomen moeten worden onderhouden kunnen per persoon minder goederen worden gekocht en daalt dus de draagkracht van deze personen.

c. De waarde van niet-geldelijk beloonde arbeid. Consumptie is niet alleen mogelijk met behulp van goederen en diensten die men zelf koopt. Ook thuis geproduceerde goederen en diensten zijn waardescheppend. De waarde van de huishoudelijke arbeid beïnvloedt de hoogte van de draagkracht.

d. De genoten hoeveelheid vrije tijd; In een huishouding waarin één partner evenveel verdient als een alleenstaande kan de andere partner huishoudelijk werk verrichten. De waarde hiervan wordt reeds bij onderdeel c beschreven en meegerekend. Wanneer echter geen betaald werk, maar ook geen huishoudelijk werk wordt verricht dan zijn geen draagkrachtverhogende factoren aanwezig.

e. Besparing door het voeren van een gezamenlijke huishouding; De draagkracht van de samenwonenden wordt positief beïnvloed ten opzichte van de draagkracht van de alleenstaande, doordat samenwonenden van allerlei goederen gezamenlijk gebruik kunnen maken tegenover dezelfde prijs die een alleenstaande hiervoor betaalt. Zoals het huis, de meubelen, de verwarming en de krant.

De factoren als de waarde van niet-geldelijk beloonde arbeid, de genoten hoeveelheid vrije tijd, en de besparing door het voeren van een gezamenlijke huishouding spelen bij de bepaling van het te betalen bedrag aan belastingen geen rol. Het is deels begrijpelijk waar-

om niet met al deze factoren rekening wordt gehouden. De moeilijkheden die zouden ontstaan zijn groot. Een 'big brother is watching you'-situatie is dan onvermijdelijk. Bijvoorbeeld bij de factor vrije tijd zou de fiscus precies moeten weten hoeveel vrije tijd een ieder heeft en of in die vrije tijd wel of geen waar-descheppende activiteiten zijn ondernomen.

Met de tweede genoemde factor die de draagkracht beïnvloedt, het aantal te onderhouden personen, wordt nu wel gedeeltelijk rekening gehouden. Een kostwinner heeft namelijk een klein voordeel ten opzichte van een alleenstaande: een kostwinner beschikt dankzij de overdracht van de belastingvrije som over een grotere vrijstelling. In beperkte mate wordt ook rekening gehouden met de verlaagde draagkracht door de aanwezigheid van kinderen. Aan een alleenstaande ouder met kinderen wordt een grotere belastingvrije som toegekend.

De toerekeningsstelsels

De toerekening van de inkomensbestanddelen aan het individu of de gemeenschappelijke partners kan op verschillende wijzen gebeuren. Hiervoor bestaan diverse stelsels. Deze worden in de volgende paragraaf besproken.

Probleem bij het heffen van belasting naar draagkracht, is: Met welke eerder genoemde factoren dient rekening te worden gehouden? Dient het de draagkracht van de alleenstaande te zijn of toch dat van de huishouding? Hiervoor worden in de wetenschappelijke literatuur⁴ de volgende stelsels van de inkomstenbelasting onderscheiden. Bij deze stelsels komen van de reeds besproken draagkrachtbepalende factoren slechts in aanmerking het inkomen en

het aantal te onderhouden personen. Elk stelsel heeft z'n eigen wijze van toerekening van inkomsten aan de personen van de leefvorm.

Het samenvoegingsstelsel

Bij toepassing van dit stelsel worden de inkomsten van de gezinsleden samengevoegd. Het gezin(shoofd) ontvangt een aanslag waarbij door toepassing van inkomens- of belastingreducties rekening wordt gehouden met de gezinsomstandigheden. De belasting kan als een pure gezinsbelasting worden gekarakteriseerd.

Het splitsingsstelsel

Bij toepassing van het splitsingsstelsel worden de inkomsten van alle gezinsleden samengevoegd en vervolgens in gelijke parten toegerekend aan alle gezinsleden die daarvoor als individuen naar een individueel tarief worden belast. Bij de toerekening aan de gezinsleden kunnen desgewenst ook verschillende equivalentiecijfers worden toegepast, afhankelijk van het aantal en/of leeftijd van de gezinsafhankelijke kinderen of partner. In wezen is ook sprake van een gezinsbelasting.

Het individuele stelsel

Wanneer gekozen wordt voor een stelsel waarin het individu los van zijn samenlevingsverband als heffingssubject wordt gekozen, is het individuele stelsel het stelsel dat voor toepassing in aanmerking komt. Bij toepassing van dit stelsel wordt ieder gezinslid over zijn eigen inkomsten belast naar een individueel tarief.

Het beperkte-samenvoegingsstelsel

Een tussenvorm tussen een pure gezinsbelasting en een individuele heffing is het beperkt-samenvoegingsstelsel. Bij

dit stelsel wordt samenvoeging van de inkomsten der gezinsleden als uitgangspunt genomen. Sommige gezinsleden worden echter voor bepaalde inkomensbestanddelen zelfstandig naar een individueel tarief belast.

Tot 1973 werd al het inkomen van het gezin als vanzelfsprekendheid bij de man belast. Er was sprake van het samenvoegingsstelsel. Dit gold echter alleen voor gezinnen die waren verbonden door middel van het huwelijk. Ongehuwd samenlevende partners werden belast volgens het individuele stelsel. Doordat bij het samenvoegingsstelsel al het inkomen bij elkaar wordt opgeteld en bij de man werd belast, werd slechts eenmaal gebruik gemaakt van de lagere belasting-schijftarieven. Het gezin had door deze samenvoeging al spoedig te maken met het hogere tarief, dit vanwege de progressie. In feite kan dit als een fiscale straf⁵ op het huwelijk worden gezien. Vanaf 1973 is er stapsgewijs een aantal wijzigingen in de toerekening opgetreden.

In de huidige situatie geldt voor gehuwden en ongehuwden nog steeds een verschillend fiscaal regime. Voor ongehuwde partners wordt nog steeds het individuele stelsel gehanteerd. Voor gehuwde partners is de vanzelfsprekendheid dat al het inkomen bij elkaar werd gevoegd veranderd. Beide partners worden voor de winst uit onderneming, inkomsten uit arbeid en inkomsten in de vorm van periodieke uitkeringen zelfstandig belast. De overige twee van de vijf bronnen die de inkomensbelasting rijk is, inkomsten uit ver-

mogen en winst uit aanmerkelijk belang worden nog wel bij elkaar gevoegd. Terwijl deze twee bestanddelen van het inkomen, vroeger aan de man werden toegerekend, gebeurt dit thans aan diegene van de partners met het hoogste

persoonlijke inkomen. Bij een evenhoog inkomen van beide partners wordt dit aan de oudste van de twee toegerekend.

Naast dit beschreven verschil tussen gehuwde en ongehuwde partners is er ook een belangrijke overeenkomst. Beide soorten huishoudens kunnen aanspraak maken op de mogelijkheid van overdracht van de belastingvrije som

aan de andere partner. Deze faciliteit houdt in dat de aanwezigheid van een partner van invloed is op de hoogte van de belastingsschuld. Hierdoor is er geen sprake van een echt individueel stelsel zoals in het begin van het hoofdstuk is beschreven.

Een keuze voor het splitsingsstelsel wordt ingegeven door de overtuiging dat de overheid niet dient te kiezen voor neutraliteit ten aanzien van de leefvorm waarin mensen leven, maar wel voor neutraliteit ten aanzien van de wijze waarop het inkomen in tweepersonshuishoudens wordt ingebracht. Het splitsingsstelsel is erop gericht gelijke huishoudens met gelijke inkomens gelijk te belasten. In het huidige stelsel is er ten onrechte bijna geen verschil meer tussen een alleenstaande en een alleenverdiener.

**Het verdient
aanbeveling om in
het splitsingsstelsel
ook rekening te
houden met de
draagkracht-
verlagende factor
kinderen.**

Varianten van het splitsingsstelsel

Twee varianten

Veelal wordt in de literatuur, maar ook

Bij het splitsingbestel met belastingvrije som ontstaat een administratieve uitbreiding omdat alle tweepersoonshuishoudens twee aanslagen krijgen. (foto Dijkstra BV)

binnen het CDA, over het splitsingsstelsel gesproken. Dit wekt de suggestie dat er slecht één mogelijkheid van splitsen bestaat. Er zijn echter diverse manieren van splitsen van het inkomen mogelijk. Ik bespreek er hier twee: de grondslagsplitsing en de tariefsplitsing. Bij de grondslagsplitsing wordt van beide partners het belastbaar inkomen berekend, vervolgens worden deze bij elkaar opgeteld waarna een deling plaatsvindt. Dit kan zowel door factor twee worden gedeeld als wel door een lagere danwel een hogere factor. Dit is afhankelijk van het eventueel rekening houden met schaalvoordelen danwel met eventueel kinderen die de draagkracht verlagen.

Bij tariefsplitsing vindt geen optelling van inkomens plaats, doch overdracht van onbenutte schijflengten. Aan een kostwinner wordt dan een tweemaal zo grote belastingvrije som gegeven, daarna een tweemaal zo lange eerste schijf om tenslotte ook een dubbele tweede schijf te geven. Ook hier is theoretisch

een andere factor dan twee in te bouwen. Door de schijven niet twee maar bijvoorbeeld maar 1,8 maal zo groot te maken.

In feite vindt in het huidige stelsel een vorm van tariefsplitsing plaats. Omdat de huidige kostwinner de onbenutte belastingvrije som van de partner kan gebruiken.

Ik stel hier beide varianten aan de orde. Aan het eind van de bespreking van elke variant zal ook aangegeven worden hoe daarin de draagkrachtverlagende aanwezigheid van kinderen verwerkt kan worden.

Grondslagsplitsing

Variant A: Splitsingsstelsel met belastingvrije som

In deze variant worden beide inkomens opgeteld en precies in gelijke parten aan de partners verdeeld. Bij beide partners wordt van het gelijke onzuivere inkomen de belastingvrije som afgetrokken, waarna over het resterende be-

lastbaar inkomen belasting wordt geheven. De belastingvrije som kan worden afgetrokken tegen een percentage oplopend tot 60%. Beide partners hebben een gelijk netto inkomen.

De voordelen van deze variant zijn:

- * Bij een gelijk inkomen van een eenpersoons- en een tweepersoonshuishouden⁶ zal een tweepersoonshuishouden een lagere⁷ belastingdruk ondervinden. Er moeten immers meer mensen van hetzelfde inkomen leven.
- * Alle tweepersoonshuishoudens met een evenhoog inkomen hebben dezelfde belastingdruk. Huishoudens, waarbij het inkomen op ongelijke wijze door partners wordt ingebracht, zullen niet langer fiscaal worden achtergesteld en zwaarder belast.
- * Bij invoering van het splitsingsstelsel voor alle tweepersoonshuishoudens is de fiscaal ongelijke behandeling van gehuwd en ongehuwd samenwonenden voorbij.

De nadelen van deze variant zijn:

- * Daling van de belastingopbrengst met 4 miljard gulden.⁸
- * Afremmende werking van de arbeidsparticipatie van de tweede partner.^{9/10}
- * Profijt ligt voornamelijk bij kostwinners met hogere inkomens.
- * Administratieve uitbreiding omdat alle tweepersoonshuishoudens twee aanslagen krijgen.

Doordat alle twee persoonshuishoudens op gelijke wijze worden belast bestaat er een volstreekte neutraliteit ten aanzien van de wijze waarop het inkomen in een tweepersoonshuishouden wordt verdiend. Toch is het goed na te gaan welke andere aanpassingen van het belastingstelsel in combinatie met

het splitsingsstelsel mogelijk zijn opdat de zojuist genoemde bezwaren worden verzacht. In dit geval kan worden gedacht aan de omzetting van de belastingvrije som in een *tax-credit*.

In deze variant kan ook de draagkrachtverlagende factor 'aanwezigheid van kinderen' meegerekend worden. Een mogelijke vorm daarvoor is dat bij de aanwezigheid van drie of meer kinderen kan worden gedeeld door de factor 2,05. Bij aanwezigheid van 1 of 2 kinderen kan worden gedeeld door factor 2,0. En zijn er geen kinderen in een huishouden dan dient het inkomen door 1,95 gedeeld te worden.

Variant B: Splitsingsstelsel met tax credit

In deze variant worden beide inkomens eveneens opgeteld en in gelijke parten over de partners verdeeld. Over het dan ontstane bedrag wordt meteen belasting geheven. Van de dan ontstane belastingschuld mag een gedeelte ter grootte van 37,5% van 7003 (=2626) gulden worden afgetrokken. De belastingvrije som is omgezet in een *tax-credit*. Voor elke belastingplichtige is de besparing vanwege de *tax-credit* even groot. Dit in tegenstelling tot de voordelen van een belastingvrije som, die voor hogere inkomens groter zijn.

Variant A biedt voordelen voor belastingplichtigen die in de tweede of derde schijf belasting betalen en die een partner hebben die één of twee schijven lager zit, dan wel helemaal geen belasting betaalt. De omzetting van een belastingvrije som in een *tax-credit*, zoals in variant B geschiedt, heeft voor iedereen nadelen die in de tweede en derde schijf belasting betaalt. Ook voor die-

Een splitsingsstelsel met belastingvrije som pakt te duur uit en is schadelijk voor de arbeidsparticipatie.

gene die geen voordelen van het splitsingsstelsel hebben; kostwinners en partners die beiden in de tweede of beiden in de derde schijf belasting betalen. Door deze omzetting zal de toename van de netto-inkomsten van de kostwinner beduidend kleiner worden. Een ander voordeel is dat het budgettaire gat met maar liefst 2,5 miljard gulden kleiner wordt dan bij variant A.¹¹ Al met al kan worden gesteld dat bij variant B de voordelen van variant A gehandhaafd blijven, terwijl twee grote nadelen van variant A worden opgeheven. Variant B verkrijgt daarom de voorkeur boven variant A.

De aanwezigheid van kinderen kan op dezelfde wijze verrekend worden als bij variant A.

Tariefsplitsing Algemeen

Het oorspronkelijke budgettaire tekort van 4 miljard gulden (variant A) wordt bij omzetting van de belastingvrije som in een *tax-credit* (variant B), voor een groot gedeelte afgewenteld op diegene die voordeel hebben van het splitsingsstelsel. Daarom wordt in de volgende varianten steeds uitgegaan van deze omzetting. Bij het handhaven van de belastingvrije som kan uiteraard, in plaats van de genoemde omzetting, ook het belastingtarief omhoog hetgeen leidt tot een afwenteling op alle belastingplichtigen. Dit resulteert in andere negatieve effecten.

Naast de twee in variant B opgeloste problemen resten er nog twee andere problemen: Er dient geen administratieve uitbreiding bij de belastingdienst plaats te vinden en de partner van de

kostwinner moet in ieder geval niet ontmoedigd worden de arbeidsmarkt te betreden. Het dilemma is dat enerzijds de kostwinner gebruik wil maken van de lagere belastingschijven, zodat diens belastingdruk gelijk wordt aan de belastingdruk van huishoudens met een evenhoog totaal inkomen. Anderzijds moeten de lage belastingschijven beschikbaar blijven om de arbeidsparticipatie van de partner van de kostwinner niet te ontmoedigen.

Van belang is om na te gaan welk deel van de ongebruikte schijven mag worden overgeheveld. Een tariefsplitsing waarbij de volledig ongebruikte *tax-credit*, eerste en tweede schijf kunnen worden overgedragen heeft dezelfde financiële consequenties als een grondslagsplitsing met factor 2. Alleen de uitvoering verschilt. Maar in de

**Volledige
tariefsplitsing met
factor 1,8 is
goedkoop,
bevordert de
arbeidsparticipatie
en leidt niet tot
verhoging van het
aantal aanslagen.**

tariefsplitsingsvariant is het goed mogelijk om toe te staan dat slechts de belastingschijven van de kostwinner met 1,8 worden verlengd en er dus in feite maar 4/5 deel van de belastingschijven van de niet-betaald werkverrichtende partner wordt overgeheveld. Het restant, dus 1/5 deel van de belastingschijven, mag niet worden overgeheveld. Dit blijft bij de niet-werkende partner, hetgeen als een stimulans dient om toch maar voor al betaald werk te gaan verrichten. Een andere reden die pleit voor een tariefsplitsing is dat volstaan kan worden met slechts één aanslag in het geval van een kostwinner, zodat invoering van een splitsingsvariant geen administratieve rompslomp met zich meebrengt. Daarom wordt in de volgende varianten de tariefsplitsing uitgewerkt.

Variant C: Volledige tariefsplitsing met factor 1,8.

Beide partners hebben een *tax-credit*, een eerste schijf, een tweede schijf en een derde schijf. Deze variant biedt de mogelijkheid aan de meest verdienende partner om maximaal 4/5 deel van de *tax-credit*, 4/5 deel van de eerste en tweede schijf van de minst verdienende partner te gebruiken. Het resterende 1/5 deel is niet overdraagbaar en kan uitsluitend vanwege de persoonsgebondenheid door de minstverdienende worden gebruikt. Hetgeen inhoudt dat, wanneer deze partner geen betaald werk verricht, 1/5 deel van de *tax-credit*, 1/5 deel van de eerste en tweede schijf verloren gaat.

Wanneer de minstverdienende een klein inkomen heeft ten bedrage van f 30.000,- dan dient dit in de eerste schijf tegen 37,5% te worden belast hetgeen op een belastingschuld van f 11.250,- uitkomt. Hierop komt in mindering de *tax-credit* van 2626 gulden. Omdat van de eerste schijf slechts f 30.000,- van de f 45.325,- is gebruikt mag de rest aan de meestverdienende partner worden overgedragen, immers het restant blijft binnen het maximum van 4/5 deel. Van de tweede schijf die in dit geval bij de minstverdienende ongebruikt blijft kan wederom slechts 4/5 deel worden overgedragen. Doordat een gedeelte van de *tax-credit* en de eerste twee schijven persoonsgebonden zijn, blijft er voor de partner die geen betaald werk verricht een flinke fiscale stimulans aanwezig om wel betaald werk te gaan verrichten. De stimulans om te werken is voor een inkomen van nul tot 13.000 gulden flink groter dan bij het huidige stelsel. Dit is een voordeel van grote betekenis, omdat het aanbod van vrouwen op de arbeidsmarkt bij variant A een flinke klap zou oplopen. De voordelen, die

een kostwinner met een hoog inkomen bij deze variant heeft, bedragen nog maar slechts ruwweg de helft van de voordelen die bij variant A ontstaan. Deze vorm van splitsing, die budgettair gezien weer goedkoper is dan variant B heeft op tweeverdieners dezelfde invloed als variant B. Het grote voordeel van de varianten A en B, dat tweepersoonshuishoudens altijd gelijk worden behandeld, gaat bij variant C gedeeltelijk teniet. Huishoudens met een kostwinner ondervinden een grotere belastingdruk dan huishoudens waarbij de tweede partner een klein inkomen heeft. Een ander voordeel is dat het budgettair gezien veel minder kost. Het laatste voordeel dat de tariefsplitsing biedt, is dat het aantal belastingplichtigen dat een aanslag krijgt niet toeneemt in vergelijking tot het huidige aantal en dat de inkomens niet in elkaar verwickeld raken.¹²

Wanneer alleen wordt gelet op een verdeling gebaseerd op een vrijwillige keuze gemaakt door partners, dan dient toch de voorkeur te gaan naar variant B en dient variant C te worden verworpen. Er is namelijk geen volstrekt vrijwillige keuze met betrekking tot de verdeling van de zorgtaken meer. Echter bij het benadrukken van de arbeidsparticipatie komt variant C in beeld.

Bij invoering van splitsingsvariant C, kan ook rekening worden gehouden met de draagkrachtverlagende aanwezigheid van kinderen: in plaats van 4/5 deel kan dan 5/5 deel van de *tax-credit*, de eerste en de tweede schijf worden overgedragen bij de aanwezigheid van 3 of meer kinderen. Bij de aanwezigheid van 1 of 2 kinderen mag slechts 3/4 deel worden overgedragen. Mochten in een huishouden geen kinderen aanwezig zijn dan wordt de overdracht

van *tax-credit* en de eerste en de tweede schijf slechts beperkt tot de helft.

Variante D: Gedeeltelijke tariefsplitsing met factor 1,8.

Deze variant wijkt nauwelijks af van de vorige. In plaats van de overdracht van maximaal 4/5 deel van de *tax-credit* mag hier de volledige *tax-credit* aan de andere partner worden overgedragen. Hiermee wordt vooral tegemoet gekomen aan de nadelen die kostwinners ondervinden van de slechts partiële overdracht van de *tax-credit*.

De stimulans voor de tweede partner om te gaan werken is bij een inkomen van 0 - f 9065,- per jaar gelijk aan de huidige maar boven de f 9.065,- neemt de belastingdruk van het gehele huishouden over dat marginale inkomen toe en de stimulans om te werken af.¹³ Bij een inkomen boven de f 9065,- neemt het gedeelte van de eerste schijf dat kan worden overgedragen aan de partner namelijk af.

De stimulans om betaald werk te gaan verrichten is in variant D wel veel groter dan in variant A. Echter ook hier geldt evenals bij de vorige variant, dat er geen volkomen gelijkstelling meer is tussen alle tweepersoonshuishoudens. Deze variant zal goedkoper zijn dan variant B maar duurder dan variant C. De aanwezigheid van kinderen kan op dezelfde wijze als bij variant C worden berekend, echter met dit verschil dat niet de *tax-credit* en de eerste en tweede schijf worden bedoeld, maar slechts alleen de eerste en de tweede schijf. Dit omdat in variant D in z'n originele vorm ook slechts de eerste en de tweede schijf konden worden overgedragen.

Conclusie

Resumerend kan worden gesteld dat variant A ondanks z'n volledige gelijk-

schakeling van alle tweepersoonshuishoudens te duur uitpakt en teveel schade aanricht aan de arbeidsparticipatie en wellicht een administratieve rompslomp met zich meebrengt.

Variante B is veel minder duur. De doelstelling van een verdeling van zorgtaken die gebaseerd is op een volledig vrijwillige keuze wordt hier behaald. Echter variante B is wel schadelijk voor de arbeidsparticipatie.

Variante C is goedkoop, bevordert juist de arbeidsparticipatie ten opzichte van de huidige situatie, heeft geen verhoging van het aantal aanslagen. Nadeel is dat de volledig gelijke behandeling van alle tweepersoonshuishoudens, en dus de vrijwillige keuze omtrent de verdeling van zorgtaken, niet geheel wordt gehaald.

Bij variante D is er eveneens geen volkomen gelijke behandeling van alle tweepersoonshuishoudens en wordt de arbeidsparticipatie niet bevorderd. De doelstelling van een vrijwillige keuze met betrekking tot de verdeling der zorgtaken is voor het CDA van groot belang.¹⁴ Ditzelfde geldt voor een mildere behandeling van de tweepersoonshuishoudens. Het is daarom dat al snel de voorkeur voor variante B zal worden uitgesproken.

Echter wanneer rekening wordt gehouden met de Partijraadsresolutie waarin wordt benadrukt dat er een herverdeling van betaalde arbeid en onbetaalde zorgarbeid, een vergroting van arbeidsparticipatie en het voorkomen van fraude moeten plaatsvinden dan is variante C een betere optie. Alleen dan worden lagere inkomensgroepen benadeeld met maximaal 1/5 deel van de *tax-credit* (=525 gulden). Dit was volgens de resolutie niet toegestaan, zodat op dat punt variante D beter is. Maar hier is echter geen stimulering van de arbeids-

participatie aanwezig. Al met al dient het CDA gezien het belang van de arbeidsparticipatie eerst zijn voorkeur voor variant C uit te spreken. Wanneer over een aantal decennia vrouwen en mannen volstrekt gelijke kansen op de arbeidsmarkt hebben en evenveel betaald werk verrichten dan is zonder dat er schade aan de arbeidsparticipatie wordt aangericht een overstap naar variant A mogelijk. Het verdient verder aanbeveling om in het splitsingsstelsel ook rekening te houden met de draagkrachtverlagende factor kinderen. Bij elke variant is daartoe een voorstel gedaan. De voorkeur voor variant C blijft dan ook gehandhaafd.

E.W.M. van den Berg is student fiscale economie Erasmus Universiteit Rotterdam, lid van CDA-fractie te Kralingen-Crooswijk en lid van WI-commissie voor Gezins- en familiebeleid.

Noten

1. *Onbetaalde zorg gelijk verdeeld, Toekomstscenario's voor berekening van onbetaalde zorgarbeid*, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, oktober 1995.
2. E.N. Kertzman, *Belastingheffing van gebouwen en ongebouwen*, Fiscale monografieën Kluwer 1979, 39.
3. E.N. Kertzman, *Belastingheffing van gebouwen en ongebouwen*, Fiscale monografieën Kluwer 1979, 48.
4. L.G.M. Stevens, *Belasting naar draagkracht* (1980), 119.
5. J.H. Christaanse, *Eerherstel voor de inkomstenbelasting*, 1969.
6. Onder een tweepersoonshuishouden wordt verstaan een huishouden van twee partners.
7. Ook nu kan sprake zijn van een lagere belastingdruk als gevolg van de overdracht van de belastingvrije som. Dit is echter maar een fractie.
8. Commissie Stevens in rapport *Graag of niet*.
9. K. Nieuwenburg, 'Fiscus en arbeidsmarktparticipatie door vrouwen', *ESB* 5-9-1990.
10. *Bouwenwet*, Ministerie van Financiën 1994.
11. In de huidige situatie kan elke belastingplichtige aanspraak maken op een belastingvrije som die tegen het marginale tarief kan worden afgetrokken. Deze dient ter financiering van het splitsingsstelsel (variant B) te worden omgezet

in een *tax-credit*. Hogere inkomens ondervinden hiervan een grotere last.

Berekening: (aantal belastingplichtigen)

Basisaf trek tariefgr 2	4.023.000
Dubbele af trek tariefgr 3	1.298.000
Basisaftr.alleenst af trek tariefgr 4	65.000
Alleenst en extra af trek tariefgr 5	29.000
Totaal	5.415.000

Van deze mensen die een of andere belasting vrije som hebben betaald 62,3% belasting in de eerste schijf, 31,8% van de mensen zit in de tweede schijf. Het restant 5,9% in de derde schijf. De belastingvrije som wordt in de genoemde schijven tegen verschillende tarieven afgetrokken; 37,5% , 50% , 60%. Door het gewogen gemiddelde te nemen komt er een afrekenpercentage van 42,8%. Door het gewogen gemiddelde te nemen van het aantal mensen dat in de verschillende tariefgroepen zitten en de gemiddelde grootte van de belastingvrije som wordt de totale belastingvrije som in Nederland bekend.

$4.023.000 \times 7003 =$	28.173.069.000
$1.298.000 \times 14006 =$	18.179.788.000
$65.000 \times 12606 =$	819.390.000
$29.000 \times 18209 =$	528.061.000

5.415.000 betalen 47.700.308.000 gulden aan belastingvrije som in Nederland.

47.700 miljoen tegen gemiddeld 42,8% is 20,4 miljard. Doordat bij een taxcredit het gemiddelde tarief daalt tot 37,5% neemt de belastingopbrengst toe met $(42,8\% - 37,5\%) \times 47.700$ miljoen = 2.528 miljoen gulden.

12. Dit zijn bezwaren van het CDA-Vrouwenberaad die zijn geuit in *Sigaaal nr. 31*
13. Het bedrag van 9065 gulden is 1/5 deel van de eerste schijf die een grootte van 45325 gulden heeft.
14. *Program van Uitgangspunten*, artikel 46.

Bijlagen

Gevolgen voor het nettoloon zonder differentiatie naar kinderen

Splitsingsvariant A

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+14,1	+6,7	+1,5	0
100.000	+7,5	+4,7	+0,9	0
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Splitsingsvariant B

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+12,9	+4,4	-0,8	-2,2
100.000	+6,1	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Splitsingsvariant C

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+9,5	+3,5	-0,8	-2,2
100.000	+3,5	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+2,2	+1,2	0	0
50.000	-1,4	0	0	0
30.000	-2,1	0	0	0

Splitsingsvariant D

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+10,0	+3,5	-0,8	-2,2
100.000	+4,4	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Gevolgen voor het nettoloon met differentiatie naar kinderen

Splitsingsvariant A met factor 1,95

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	afwezigheid van kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+11,3	+4,5	-0,6	-2,1
100.000	+6,0	+3,9	-0,4	-1,3
75.000	+1,8	-0,1	-1,2	-1,2
50.000	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
30.000	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1

Splitsingsvariant A met factor 2,0

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 1 of 2 kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+14,1	+6,7	+1,5	0
100.000	+7,5	+4,7	+0,9	0
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Splitsingsvariant A met factor 2,05

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 3 of meer kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+17,0	+9,7	+4,3	+2,7
100.000	+8,9	+6,6	+2,2	+1,2
75.000	+4,5	+2,5	+1,2	+1,2
50.000	+1,2	+1,1	+1,1	+1,1
30.000	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0

Gevolgen voor het nettoloon met differentiatie naar kinderen

Splitsingsvariant B met factor 1,95

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	afwezigheid van kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+9,9	+1,7	-3,3	-4,7
100.000	+4,2	+1,9	-1,6	-2,5
75.000	+1,8	-0,1	-1,2	-1,2
50.000	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
30.000	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1

Splitsingsvariant B met factor 2,0

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 1 of 2 kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+12,9	+4,4	-0,8	-2,2
100.000	+6,1	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Splitsingsvariant B met factor 2,05

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 3 of meer kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+15,7	+6,9	+1,6	+0,1
100.000	+8,0	+5,5	+1,8	+0,9
75.000	+4,5	+2,5	+1,2	+1,2
50.000	+1,2	+1,1	+1,1	+1,1
30.000	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0

Gevolgen voor het nettoloon met differentiatie naar kinderen

Splitsingsvariant C met schijfverlenging 1,5
Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	afwezigheid van kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+4,3	+2,3	-0,8	-2,2
100.000	-0,4	+3,0	+0,2	-0,8
75.000	-0,4	+1,2	0	0
50.000	-3,5	0	0	0
30.000	-5,3	0	0	0

Splitsingsvariant C met schijfverlenging 1,75
Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 1 of 2 kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+8,6	+3,3	-0,8	-2,2
100.000	+2,9	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+2,0	+1,2	0	0
50.000	-1,8	0	0	0
30.000	-2,6	0	0	0

Splitsingsvariant C met schijfverlenging 2,0
Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 3 of meer kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+12,9	+4,4	-0,8	-2,2
100.000	+6,1	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Gevolgen voor het nettoloon met differentiatie naar kinderen

Splitsingsvariant D met schijfverlenging 1,5

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	afwezigheid van kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+5,6	+2,3	-0,8	-2,2
100.000	+1,7	+3,0	+0,2	-0,8
75.000	+2,1	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Splitsingsvariant D met schijfverlenging 1,75

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 1 of 2 kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+9,3	+3,3	-0,8	-2,2
100.000	+4,0	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0

Splitsingsvariant D met schijfverlenging 2,0

Verandering in procenten van het nettoloon

Totaal inkomen	aanwezigheid van 3 of meer kinderen			
	Verhouding inkomsten in huishoudens			
	100/0	80/20	60/40	50/50
200.000	+12,9	+4,4	-0,8	-2,2
100.000	+6,1	+3,8	+0,2	-0,8
75.000	+3,2	+1,2	0	0
50.000	0	0	0	0
30.000	0	0	0	0